

مرور نظام‌مند ادبیات موجود در

آموزش نسل آلفا

آلنا هوفروا^۱ و همکاران

تلخیص و ترجمه دکتر رضا شجاعی شمیرانی

مشاور و معلم

مقدمه

نسل آلفا به افرادی اطلاق می‌شود که از حدود سال ۱۳۸۹ (۲۰۱۰ میلادی) به بعد متولد شده‌اند، اولین نسلی است که به‌طور کامل در محیطی غرق در فناوری دیجیتال رشد کرده است. این ویژگی آن‌ها را از نسل‌های پیشین متمایز کرده است و این فرضیه را مطرح می‌کند که این نسل از نظر روان‌شناسی و شناختی به شیوه‌ای متفاوت شکل گرفته است. مقاله حاضر^۱ که در نشریه «دیسکاور اجو کیشن»^۲ (۲۰۲۴) منتشر شده، ادبیات موجود درباره آموزش نسل آلفا را به‌طور نظام‌مند بررسی کرده و کوشیده است به این پرسش پاسخ دهد: «در آموزش و پرورش این نسل چه اتفاقاتی در جریان هستند؟» این مرور نظام‌مند با استفاده از دستورالعمل‌های «موارد گزارش‌دهی ترجیحی برای مرورهای نظام‌مند و فراتحلیل‌ها (متآنالیزها)»^۳، ۸۳ مطالعه را بررسی و نتایج آن‌ها را در چهار محور اصلی دسته‌بندی کرده است: نقش معلمان؛ رویکردهای نوین آموزشی؛ ابزارهای آموزشی؛ یادگیری ترکیبی برخط. این مقاله همچنین به نگرانی‌های جهانی درباره تأثیر فناوری بر رشد عاطفی-اجتماعی و سلامت روان این نسل توجه نشان داده است.

ویژگی‌های نسل آلفا

نسل آلفا به‌عنوان اولین نسل کاملاً بومی دیجیتال شناخته می‌شود. به این معنا که فناوری برای آن‌ها نه ابزاری کمکی، بلکه بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی روزمره است. با این حال، شواهد محدودی وجود دارند که تفاوت‌های کیفی این نسل را با نسل‌های قبلی، مانند نسل زد، به‌صورت نظام‌مند نشان می‌دهند. مطالعه‌ای نادر از آپایدین و کایا (۲۰۲۰) ویژگی‌هایی مانند کنجکاوی بیشتر، خودمحوری، تحرک بالا و اعتماد به‌نفس زیاد را به این نسل نسبت داده است. این مطالعه همچنین نشان داد، کودکان نسل آلفا در مقایسه با نسل زد، از نظر ارتباطی بسته‌تر و فردی‌تر عمل می‌کنند. با این حال، این ویژگی‌ها بیشتر بر اساس فرضیات هستند تا شواهد تجربی گسترده. پژوهش‌ها همچنین نشان داده‌اند که این نسل ممکن است ویژگی‌هایی مانند وفاداری، همدلی و مسئولیت‌پذیری نداشته باشند که این موضوع نگرانی‌هایی را دربارهٔ رشد عاطفی-اجتماعی آن‌ها برانگیخته است.

نگرانی‌های جهانی: رشد عاطفی-اجتماعی و سلامت روان

یکی از نگرانی‌های اصلی در مورد نسل آلفا تأثیر استفاده گسترده از فناوری بر رشد عاطفی-اجتماعی آن‌هاست. افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی و دستگاه‌های دیجیتال، از فرصت‌های لازم برای یادگیری مهارت‌های عاطفی-اجتماعی کاسته و به افزایش مشکلات سلامت روان، مانند اضطراب و افسردگی، منجر شده است. برای مثال، بیش از ۸۰ درصد والدین گزارش داده‌اند، کودکانشان روزانه هفت تا هشت ساعت از وقت خود را صرف تماشای ویدئو یا بازی‌های دیجیتال می‌کنند. این وابستگی به فناوری، نگرانی‌هایی را دربارهٔ کاهش مهارت‌های ارتباط شفاهی و تفکر انتقادی ایجاد کرده است.

با این حال، برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهند که والدین نسل آلفا که غالباً از نسل‌های «میلنیالز»^۵ یا زد هستند، با تعامل بیشتر با فرزندان خود می‌توانند اثرات منفی فناوری را تعدیل کنند.

روش‌شناسی

این مرور نظام‌مند با استفاده از دستورالعمل‌های «موارد گزارش‌دهی ترجیحی برای مرورهای نظام‌مند و فراتحلیل‌ها» انجام شد و در نوامبر ۲۰۲۲، پایگاه‌های داده‌ای مانند «اریک»، «آپا سایک اینفو»، «پروکوئست»^۸ و «گوگل اسکالر» جست‌وجو شدند. از مجموع ۳۰۶۷ مطالعهٔ شناسایی‌شده، پس از حذف موارد تکراری و اعمال معیارهای ورود و خروج، ۸۳ مطالعه برای تحلیل نهایی انتخاب شدند. معیارهای خروج شامل مطالعاتی بودند که به زبان غیرانگلیسی، متمرکز بر رشته‌های غیرمرتبط با آموزش (مانند بازاریابی یا پزشکی)، یا مرتبط با نسل‌های دیگر بودند. مطالعات انتخاب‌شده در چهار محور اصلی دسته‌بندی شدند: نقش معلمان (۱۸ مطالعه)، رویکردهای نوین آموزشی (۱۲ مطالعه)، ابزارهای آموزشی (۴۳ مطالعه)، یادگیری ترکیبی برخط (۱۰ مطالعه).

یافته‌های پژوهش

۱. نقش معلمان

معلمان به‌عنوان اولین گروهی که ویژگی‌های منحصربه‌فرد نسل آلفا را تشخیص می‌دهند، با چالش‌های متعددی روبه‌رو هستند. سرعت پیشرفت فناوری، توانایی معلمان برای به‌روز ماندن را به چالش کشیده است. مطالعات نشان می‌دهند، شکاف بین شایستگی دیجیتال معلمان و دانش‌آموزان، به آموزش و تعهد معلمان به یادگیری مداوم بستگی دارد. برای مثال، مطالعه‌ای در اسپانیا نشان داد که دانشجویان رشته‌های تربیت معلم تنها از سطح متوسطی از شایستگی دیجیتال برخوردارند. همچنین، معلمان مسن‌تر غالباً به استفاده از رسانه‌های اجتماعی در کلاس تمایل کمتری دارند، در حالی که معلمان جوان‌تر آن را برای آیندهٔ شغلی دانش‌آموزان مفید می‌دانند.

آموزش معلمان یکی از نیازهای اساسی برای پاسخ به نیازهای نسل آلفاست. در کشورهایی مانند اندونزی، ابتکاراتی ملی مانند چارچوب «دانش محتوای آموزشی فناورانه»^۹، برای ارزیابی و بهبود شایستگی‌های معلمان به کار گرفته شده‌اند. این چارچوب بر توانایی معلمان در تلفیق فناوری، روش‌های تدریس و محتوای آموزشی تأکید دارد. با این حال، آموزش‌های گروهی غالباً به دلیل بی‌توجهی به ویژگی‌های فردی معلمان، اثربخشی محدودی دارند. معلمان همچنین در حال

افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی و دستگاه‌های دیجیتال، فرصت‌های لازم برای یادگیری مهارت‌های عاطفی-اجتماعی کاسته و بر مشکلات سلامت روان، مانند اضطراب و افسردگی، افزوده است

کودکان نسل آلفا در مقایسه با نسل زد، از نظر ارتباطی بسته‌تر و فردی‌تر عمل می‌کنند

محدودیت‌های داده‌های اینترنتی و کاهش تعامل در فرایند یادگیری گزارش شده‌اند. در آمریکا، مدرسه‌هایی که پیش از همه‌گیری کرونا به صورت مجازی فعالیت می‌کردند، در مقایسه با مدرسه‌های سنتی، در یادگیری برخط عملکرد بهتری داشته‌اند.

نتیجه‌گیری

با وجود استفاده گسترده از اصطلاح «نسل آلفا» در ادبیات پژوهشی، شواهد محدودی برای اثبات تفاوت‌های کیفی این نسل با نسل‌های پیشین وجود دارد. فرض غالب این است که نسل آلفا به دلیل غوطه‌وری در فناوری دیجیتال، متفاوت است، اما این فرض به طور نظام‌مند آزمایش نشده است. **نگرانی اصلی جهانی برای نسل آلفا، کاهش فرصت‌های رشد عاطفی - اجتماعی و افزایش مشکلات سلامت روان، به دلیل استفاده بیش از حد از فناوری است.**

نگرانی اصلی جهانی برای نسل آلفا، کاهش فرصت‌های رشد عاطفی - اجتماعی و افزایش مشکلات سلامت روان به دلیل استفاده بیش از حد از فناوری است

پژوهش‌ها نشان می‌دهند که بزرگسالان، به ویژه معلمان و والدین، در تعدیل اثرات منفی فناوری و بهبود آموزش این نسل نقش مهمی دارند. ابزارها و راهبردهای دیجیتال در حال توسعه هستند، اما هنوز هیچ رویکرد یا ابزاری به‌عنوان بهترین روش شناخته نشده است. پژوهش‌های آینده باید بر شناسایی ویژگی‌های منحصر به فرد نسل آلفا، انجام مطالعات تطبیقی بین‌المللی، و تمرکز بر شایستگی‌های بزرگسالان برای ایجاد محیط‌های آموزشی متعادل تمرکز کنند. این مرور نظام‌مند نشان می‌دهد که آموزش نسل آلفا نیازمند تحقیقات دقیق‌تر و سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد است تا نیازهای این نسل دیجیتال به‌طور مؤثر برآورده شوند.

پی‌نوشت‌ها

1. A systematic literature review of education for Generation Alpha - <https://doi.org/10.1007/s44217-024-00218-3>
2. Alena Höfrová
3. Discover Education
4. PRISMA: The Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses
5. Millennials
6. ERIC
7. APA PsycInfo
8. ProQuest
9. Google Scholar
10. TPACK: Technological Pedagogical Content Knowledge
11. Lego Mindstorms

آزمایش روش‌های نوین، مانند استفاده از رباتیک (مانند لگو مایندهاستورمز^{۱۱}) و بازی‌های دیجیتال در کلاس هستند، اما هنوز هیچ نوآوری‌ای به‌طور گسترده‌ای مقیاس‌پذیر یا مؤثر شناخته نشده است.

۲. رویکردهای نوین آموزشی

دوازده مطالعه برنامه‌های درسی و آموزشی نسل آلفا را بررسی کرده‌اند. در برخی کشورها، مانند کرواسی، کارشناسان «فناوری اطلاعات و ارتباطات» معتقدند که معلمان از نظر سواد رایانه‌ای از دانش‌آموزان عقب‌ترند و آموزش باید پویاتر و بازی‌گونه شود. در مقابل، استادان دانشگاه بر اهمیت یادگیری عاطفی - اجتماعی تأکید دارند و معتقدند که روش‌های تدریس باید چندوجهی و تعاملی باشند. در الجزایر، تلاش‌ها برای فناوری‌سازی کلاس‌ها، به دلیل مانع‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، با شکست مواجه شده‌اند. برنامه‌های آموزش زبان نیز برای نسل آلفا بازطراحی شده‌اند. برای مثال، برنامه سه‌ساله‌ای در اندونزی برای آموزش زبان‌های عربی، انگلیسی و ژاپنی، با استفاده از روش‌های خلاقانه و ابزارهای صوتی تصویری، نتایج مثبتی داشته است.

۳. ابزارهای آموزشی

ابزارهایی مانند واقعیت مجازی، بازی‌های آموزشی و رباتیک در حال آزمایش هستند. برای مثال در اندونزی، استفاده از واقعیت مجازی برای آموزش واژگان انگلیسی جذاب و سرگرم‌کننده گزارش شده، اما مشکلاتی مانند سردرد ناشی از استفاده طولانی‌مدت از این ابزارها نیز مطرح شده است. بازی‌های دیجیتال در ریاضیات و علوم نیز به کار گرفته شده‌اند، اما نگرانی‌هایی درباره اثرات منفی آن‌ها بر سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان وجود دارند. با این حال، هیچ ابزار خاصی به‌عنوان راه حل غالب یا استاندارد شناخته نشده است.

۴. یادگیری ترکیبی برخط

ده مطالعه یادگیری ترکیبی یا برخط را برای نسل آلفا بررسی کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهند که حضور بزرگسالان با تجربه، مانند والدین و معلمان، در موفقیت این نوع یادگیری نقش کلیدی دارد. در اندونزی، تعامل والدین - کودک در یادگیری از راه دور عامل مهمی بوده است. در ترکیه، معلمان از ابزارهای مدیریت یادگیری مانند «گوگل کلاس‌روم» و «میکروسافت تیمز» استفاده کرده‌اند که امکان پایش پیشرفت فردی دانش‌آموزان را فراهم می‌کنند. با این حال، چالش‌هایی مانند کمبود تجهیزات فناورانه،